

lemma ellenére is egyértelmű: „Csinálnod kell, ha nehéz is. (...) és mindig úgy kell csinálnod, hogy egy percre sem csüggedj el. Ne látsszon rajtad, hogy néha kellemetlen.” Ehhez azonban meggyőződésre van szükség, ami elnyomja a kételkedést, legyőzi a bizonytalanságot, megerősít akkor is, ha olykor kétségek támadják meg az embert. Egyet azonban nagyon is tudni kell, mondja az akciót vezető elvtárs, „nem bosszúról van szó, hanem kötelességről”. S ezzel, anélkül, hogy tudná Boldog Mihály sérelmét, amikor egy nagygazda őt megalázó módon megfosztotta addigi, családjának megélhetést jelentő „hatodos részes” munkájától, mintegy fel is menti a kisregény narrátorát a bosszú eseteleges vádjá alól. A főszereplőhöz hasonlóan kettősség jellemzi a kisregény legtöbb szereplőjét, akiket Németh István drámai erővel, s ugyanakkor mélyen emberi módon, megértéssel ábrázol, legyenek azok egy diktatórikus hatalom végrehajtói vagy elszenvedői, egykori nincstelének, akik most a politika szolgálatában cselekednek, vagy akik álmuk beteljesülését, majd ennek szertefoszlását látják abban a néhány holdnyi földben, amit alig kaptak meg, máris elvesznek tőlük, illetve nagygazdák, akkori szóhasználatul kulákok, akik — ha mást nem tehetnek, mint szitkozódva hangoskodnak — kapva kapnak az alkalmon, amikor egyik társuk részeg fejjel kétségbeesetten leszúrja a szövetekezett elnökét, fordulatot várva ujjonganak. Ellentmondásokkal terhes sötét évek voltak ezek, melyekben régi barátságok, normális emberi kapcsolatok szakadtak meg, magánéletek kerültek súlyos válságba.

Bár nem irodalmi kritérium, de etikai szempont az, ami Németh István kisregénye esetében mégsem mellőzhető, hogy irodalmi igénnyel készült becsületes munka, mely megírása után két emberöltővel is megrázó olvasmány. (*Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2013*)

GEROLD LÁSZLÓ

BÍRÓ LÁSZLÓ: RENDELKEZÉSRE ÁLLOK

A „Magyar apostolutódok a harmadik évezred elején” könyvsorozat egyik újabb kiadványaként jelent meg a *RenDELKEZÉSRE ÁLLOK* című interjúkötet, melyben Elmer István és Kipke Tamás beszélget Bíró László tábori püspökkel. A könyvből szakaszolva követhetjük végig Bíró László püspök úr életútját, gyermekkorától kezdve a gimnáziumi évek eseményein keresztül egészen addig, amíg kinevezik tábori püspökké.

A könyv első fejezetében a gyermekkor képei jelennek meg. Bíró László 1950-ben született Szekszárdon. Egy falusias jellegű városrészen,

az „Alsó utcában” laktak, ahol az emberek úgy éltek, mint egy nagy rokonság. A közösségben mindenkinek megvolt a maga helye, tennivalója, az ember megtanult adni és kapni, segíteni és segítséget elfogadni. A püspök atya mesél családjáról, szülei kapcsolatáról, szilárd erkölcsi elveikről és a rokonság összetartásáról.

A háború emléke mindvégig ott lebegett a családi tudatban. Édesapja megjárta a Don-kanyart. Hazatérése után, 1949-ben már tombolt a Rákosi-diktatúra. Bíró László elmondása szerint „ebben az időszakban az átöröklődött életminták szinte egyik napról a másikra használhatatlanná váltak, és ez rendkívül súlyos megrázkódtatást okozott a társadalomnak”. Szétszakadtak az emberek belső összetartó kötelei: elvették tőlük a vallásukat, a hagyományos ünnepeiket.

A későbbi püspök első vallási élményeit a nagyszülőknél köszönheti. Gyermekkorában sokat „misézett” otthon, majd a templomban végigjárta a ministránsi „ranglétra” fokait. Már nagyon fiatalon elhatározta, hogy pap lesz. Ezért jelentkezett Pannonhalmára, a bencés gimnáziumba. Végül a bencések másik gimnáziumában, Győrben kezdte meg és végezte el tanulmányait. Ezután a papnevelő intézetben már csak azt tanulta, ami igazán érdekelte. A szabályokat megtartva élt, sokat imádkozott, erőteljes „hivatástisztázó lelkigyakorlat” volt számára két jó barátjának távozása.

1974. június 23-án szentelték pappá, ezt követően Mágocsra helyezték. Rendszeresen járt papi találkozókra, lelkigyakorlatokra, továbbképzésekre. A fiatal papok támaszt, segítséget és kontrollt jelenthettek egymás számára, így nem sodródtak el szélsőséges irányba. A Belügyminisztérium és az Állami Egyháziügyi Hivatal szemmel tartotta mozgásukat, ezért sokszor titokban szervezték a találkozókat.

A fiatal papot Mágocs után Szigetvárra helyezték, majd Cserhádi József püspök kinevezte káplánnak a pécsi székesegyházba. 1980-ban pedig a püspök titkára lett. Titkárként a hivatali ügyintézésben szorgoskodott, de nemegyszer szerepe volt fontos döntésekben is. 1994-ben II. János Pál pápa kinevezte kalocsa-kecskeméti segédpüspöknek és a püspöki kar családreferensének. Lassan kialakult a családpszoteráció ritmusa is, így a család a magyar egyház periferiájáról egyre inkább az egyház szívébe került. Megalapították a MAKACS-ot, azaz a Magyar Katolikus Családegyletet. Családcsoportok létrehozását kezdeményezték annak érdekében, hogy az egészséges házások találkozhassanak egymással, vigyázzák és erősítsék a többi házasságot.

Bíró László 1995-ben rektorként a Központi Szeminárium élére került. Számos reformot vezetett be, és próbált jó kapcsolatot kialakítani a kispapok szü-

leivel. 2008 végén kinevezték tábori püspökönek. Meghatározása szerint a „pap arról gondoskodik a katonák közt, hogy a természetesre építve a természetfölöttit juttassa el azokhoz, akik kívánják ezt”.

Az életút eseményei között a papi hivatásokat komolyan érintő kérdésekről is szó esik. A cölibátust illetően a püspök atya nem magát a papi nőtlenséget tartja kulcsfontosságúnak, hanem a hűséget. A papság szentségét a házasság szentségéhez hasonlítja, hiszen a házasfeleknek is hűségekre kell maradniuk egymáshoz. A cölibátus lényegét abban látja, hogy mindenki számára nyitottá teszi a papot.

Hangsúlyozza a házasság szentségét is, hiszen ez a család kiindulópontja és célja: „valójában a házasság hordozza a családot. Ha egy házasság kiegyensúlyozott, a házastársak figyelnek egymásra, akkor lesz boldog az erre épülő család.”

Bíró László szerint „papnak lenni nem foglalkozás, hanem állapot. A főlentelt pap Krisztus jele az egyházban és a társadalomban. A horizontálisan meghatározott társadalomban a vertikum, az isteni valóság jele.” Sokakban felmerül, mekkora magányossággal járhat a papi életforma, de „ha a pap odaajándékozta életét, akkor sosincs egyedül, mindig vannak körülötte emberek, és kiteljesedik az élete”. Papi hivatásának lényegét az Evangélium továbbításában és Isten közelségének megjelenítésében látja.

Bíró László tábori püspök élettörténete izgalmas és tanulságos olvasmány. Életútját tekintve valóban találó a könyv címe: *Rendelkezésre állok*. „Rendelkezésre állni nem könnyű, de ha arra gondolunk, hogy a szó és a vele egybeforró tett rokon a szeretettel, akkor már értjük a rendelkezésre állás súlyát és tétjét.” A püspök atya egész életében rendelkezésre állt, engedelmesen fogadta áthelyezéseit, újabb és újabb kinevezéseit, és a nehéz időkben is kitarított a hitben, szolgálta lelkipásztorként a rá bízott közösséget. Szolgálatával, életével követendő példát mutat, és minket is arra buzdít, hogy „egész életünk legyen imádság, istentisztelet! Éljük meg az örömet, hogy benne élünk, mozgunk és vagyunk!” (*Szent István Társulat, Budapest, 2013*)

VÉGH ÁGNES

HIT ÉS ÉSZ: TEOLÓGIAI ÉS FILOZÓFIAI KÖZELÍTÉSEK

Hit és ész mindenkori viszonyának problémájára reagál a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Filozófia Tanszéke legújabb sorozatának („Amici Sapientiae”) tavaly megjelent első kötete. Az előszó szerint a könyv „sajátos kísérlet a hazai kortárs gondolkodás összefogására” (7.),

emellett kétségkívül hiánypótló mű, hiszen ilyen jellegű tanulmánygyűjtemény még nem jelent meg magyar nyelven.

A nyitótanulmány és a két záró tanulmány egyfajta keretet adnak a kötetnek, amiből könnyen világossá válik a kötet tárgya, célkitűzése. Tóth Beáta tanulmánya (*Theologia et Philosophia: Társalgó iker-nővérek*) egyfajta elméleti bevezetőként szolgál a könyvhöz, a *Fides et Ratio*, vagyis hit és ész, filozófia és teológia kapcsolatának tekintetében. A nyitótanulmány már önmagában egy kérdésfelvetés, amely megalapozza a kötetben szereplő további írások megértését, körvonalazza, hogy a gondolkodás melyik területével találkozunk az olvasó. Tóth Beáta tanulmányának legfontosabb kérdése, hogy tulajdonképpen milyen kapcsolat áll fenn filozófia és teológia között, hogyan viszonyul egymáshoz ez a két tudományág. Egyértelműen megállapíthatjuk írásából, hogy bár a filozófia és a teológia látszólag ellentétes elemekből építkeznek, mégis arra kell törekedni, hogy kölcsönösen segítsék egymást attól függetlenül, hogy mi a végső célunk a gondolkodásban: Isten vagy az Igazság megragadása, önmagunk megismerése vagy a helyünk megértése a világban.

Tóth Beáta írását követően a tanulmányok mintegy kronologikus sorrendben követik egymást, azaz a teológia és a filozófia viszonyáról egyfajta történeti áttekintést kapunk: az ókori bibliai gondolkodás, a keresztény középkor, a modernitás és a felvilágosodás, a felvilágosodás utáni korszak, valamint napjaink legfontosabb vallás-filozófiai tendenciái.

Szabó Xavér OFM tanulmánya a biblikus-őszövetségi gondolkodást vizsgálja hit és ész kapcsolatának eredetét irányulón, aminek gyökereit az Őszövetségben kell keresni a bölcsesség-fogalom fejlődésében és a teremtett világra való rácsodálkozás képességében. Ezzel szemben Kocsis Imre írásában az Újszövetségre reflektál, egész pontosan a kereszténység első nagy teológusaként is számon tartott Pál apostol leveleire, a hittel és az ésszel kapcsolatos kijelentéseire, melyekben a „világ bölcsességét” állítja szembe „Isten bölcsességével”. Ezt az első nagy szerkezeti egységet követi hit és ész kapcsolatának középkori elgondolása, amit Bakos Gergely OSB esszéjében vázol fel Canterbury Szent Anzelm néhány erre vonatkozó írásának értelmezésével, s ez egyfajta történeti bevezető is a középkori keresztény gondolkodás legfontosabb kérdéseinek megértéséhez. Ezt követően Szeiler Zsolt Aquinói Szent Tamás hit és ész viszonyára vonatkozó reflexióit rögzíti, hogy pontosan mit is jelentenek ezek a fogalmak a tamási teológiában, amit a szerző Szent Tamás gondolatainak analízisével, hit és ész tamási koncepciójának értelmezésével valósít meg.